LIBISzine

HET LIBIS MAGAZINE ▪ MEI 2013 ▪ NUMMER 5

Digitaal in mensentaal

Agora: leer- én leefcentrum

Pushing boundaries with digital humanities

Klaar voor Alma?

VOORWOORD

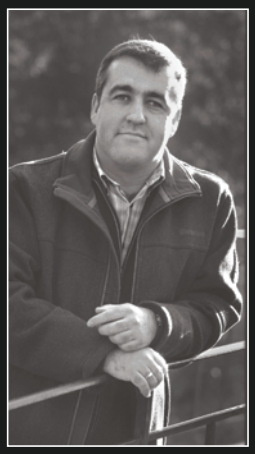

Het zijn drukke tijden voor LIBIS. Er is de uitrol van Limo voor de LIBISnet partners, de implementatie van Alma en onze deelname aan projecten zoals het VEP (het Vlaams e-boek platform), Europeana Inside, ... We zijn dan ook verheugd dat ons team versterkt wordt met drie nieuwe medewerkers. We stellen hen graag aan u voor in deze nieuwe LIBISzine.

Hoe het met de implementatie van Alma staat? Ik kan u alvast bevestigen dat een heel team volop bezig is met testen en het plannen van een kwalitatieve uitrol. Meer over onze planning en aanpak rond het Alma project verneemt u van Bart Peeters, Alma projectmanager bij LIBIS, op pagina 14 van dit LIBISzine.

We laten u ook achter de schermen van Agora kijken. Agora is het nieuwe leercentrum van de KU Leuven dat op 18 april z'n deuren opende. Het dubbelinterview met Peter Verbist, de coördinator van dit centrum, en Dries Mahieu, studenten-vertegenwoordiger, vertelt u hoe dit centrum tot stand kwam en welke synergie het met de bestaande bibliotheken creëert.

Vandaag de dag krijgen we via allerlei kanalen IT jargon naar ons hoofd geslingerd. Omdat die termen vaak geen evidentie zijn, vroegen we Mehmet Celik, Senior Business consultant bij LIBIS, een aantal van deze IT begrippen in mensentaal uit te leggen.

We laten u ook kennismaken met Professor Stefan Gradmann. Sinds maart staat hij, als opvolger van Professor Mel Collier, aan het hoofd van de KU Leuven universiteitsbibliotheek. In een interview deelt hij met ons z'n inzichten rond 'digital humanities', een term waarover u allicht meer wilt te weten komen.

U merkt het: hier ligt een LIBISzine met heel wat nieuwe gezichten en nieuwe onderwerpen voor u klaar. Wij hopen alvast dat ons magazine u ook deze keer enkele boeiende momenten mag bezorgen.

Jo Rademakers
Hoofd LIBIS

INHOUD

INFORMATIE 1

LIBIS nieuws

INSPIRATIE 2

- ICT voor niet-ICT'ers
  een gesprek met Mehmet Celik (LIBIS)

INNOVATIE 5

- Agora, het nieuwe leercentrum
  een dubbelinterview met
  Peter Verbist (KU Leuven) en
  Dries Mahieu (LOKO)

INTERACTIE 8

- Digital humanities
  een introductie door
  Professor Stefan Gradmann

IN TEAM 11

- Kennismaking met
  de 3 nieuwe LIBIS medewerkers

LIBISnet 14

- Alma: een stand van zaken
  door Bart Peeters (LIBIS)
- De mens achter ...
- Bib in de kijker:
  het ACV documentatiecentrum

Informatie aan Zee

Op 12 & 13 september organiseert de VVBAD (Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek, Archief & Documentatie) opnieuw het tweejaarlijks congres 'Informatie aan Zee'.

Ook dit jaar is het LIBIS-team hier aanwezig, u kan ons bezoeken op stand 7&8. Daarnaast is LIBIS rechtstreeks en onrechtstreeks betrokken bij presentaties over diverse onderwerpen. Wij kijken er alvast naar uit u dit najaar in het Kursaal te Oostende te ontmoeten en beloven u dan een speciale uitgave van het LIBISzine.

Meer info op www.vvbad.be/activiteit/informatie-aan-zee-2013

Het Vlaams e-boekplatform

Het VEP (Vlaams e-boekplatform) heeft als doel Vlaamse digitale boeken via de bibliotheken toegankelijk te maken voor een breed publiek. Zo zal men bijvoorbeeld op tablets en smartphones uitgeleende digitale boeken kunnen lezen en eventueel ook beluisteren.

Het VEP zal worden gerealiseerd dankzij de samenwerking tussen BibNet, de uitgeversorganisatie boek.be en met de steun van de Vlaamse overheid. LIBIS zorgt voor het ontwikkelen en de uitbating van de basisinfrastructuur waarbinnen de e-boeken opgeslagen zullen worden en dit zal reeds in de loop van dit jaar worden opgeleverd. De eerste initiatieven naar het grote publiek worden vanaf begin 2014 verwacht.

Meer info op http://intoinfo.blogspot.be/

Limo voor LIBISnet

Limo is de zoekinterface voor een nieuwe generatie gebruikers. Want met Limo kun je in één beweging zowel de gedrukte als de elektronische collecties van de bibliotheek doorzoeken. Sinds het academiejaar 2011-2012 is deze software in gebruik in alle bibliotheken van de Assocatie KU Leuven.

Heel wat LIBISnet partners zullen in de zomer van 2013 nu ook Limo gaan gebruiken.

Meer info op htpp://limo.libis.be of contacteer LIBIS op 016 32 22 66 – into-info@libis.be

ICT in mensentaal

EEN GESPREK MET MEHMET CELIK (LIBIS)

HTML5, SAAS, Cloud Computing... voor ICT'ers zijn deze begrippen dagelijkse kost. Maar is dit ICT-jargon voor iedereen altijd wel even duidelijk? Deze vraag deed ons beslissen deze ICT-termen voor te leggen aan Mehmet Celik, senior business consultant bij LIBIS. Met als opdracht ons de recente technologische ontwikkelingen in mensentaal uit te leggen. Het woord is aan Mehmet:

Hoe zou je de markantste ontwikkelingen die zich de voorbije jaren binnen ICT voordeden samenvatten?
De meest opvallende evolutie is ongetwijfeld de integratie van mobiele media in ons dagelijks leven. Via onze smartphone kunnen we niet alleen het nieuws volgen, onze krant lezen maar ook een busticket kopen, een parking betalen of een bankverrichting uitvoeren. Dit mobiele concept vraagt een platform waar massa's data centraal opgesteld worden met een interface naar je mobiele toepassing. Zodat dat kleine zwarte doosje dat je op zak hebt ervoor zorgt dat de wereld binnen je handbereik is. Waar je je ook bevindt.

Wat houdt de evolutie van HTML4 naar HTML5 in?
HTML staat voor Hyper Text Markup Language. Dat is de opmaaktaal die gebruikt wordt voor documenten die bestemd zijn voor het internet. HTML5 is de nieuwste HTML-standaard. Deze nieuwe versie is erin geslaagd de foutjes van z'n voorganger weg te werken. Hij zorgt bovendien voor meer structuur en standaardisatie. Waardoor hij betere resultaten levert in de hedendaagse, multimediale context.

Wat betekent deze nieuwe HTML-versie voor de gebruiker in het algemeen?
De responsive design van HTML5 betekent concreet dat een webpagina zich vlot aanpast aan het medium waarop het geladen wordt. Een webpagina zal zich spontaan anders gaan schikken in functie van het medium. En dat heeft als pluspunt dat de content van een webpagina optimaal tot z'n recht komt. Zowel op je laptop, smartphone, tablet of computer.

Welke voordelen kan HTML5 op termijn aan de bibliotheekgebruiker bieden?
Op termijn kan de responsive design van HTML5 natuurlijk ook op bibliotheek-applicaties toegepast worden. Afhankelijk van het platform of het medium zal ook de bibliotheekinformatie in een aangepaste lay-out verschijnen. Er is nog werk aan de winkel om deze bibliotheekapplicaties via mobiele media te optimaliseren. Ik denk bijvoorbeeld aan de creatie van een e-shelf waarop je boeken of artikels die je interessant vindt, kunt parkeren en bewaren. Of de mogelijkheid om zelf online je uitleentermijn te verlengen of te checken of de boeken die je aangevraagd hebt, aangekomen zijn.

Een veel gebruikte term binnen ICT is SAAS (software as a service). Wat wordt hiermee bedoeld?
Samengevat kun je stellen dat 'software

as a service' betekent dat de software niet lokaal op je eigen computer draait maar op een andere machine die zich ergens op onze planeet bevindt. En waarmee jij via het internet of via 'the cloud' een connectie kunt maken. De informatie wordt met andere woorden door iemand anders, je gastheer, gehost en jij kunt daar als gast gebruik van maken.

Hoe past LIBIS het SAAS concept in de praktijk toe?

Eigenlijk past LIBIS dit concept al 30 jaar toe eerst met de bibliotheek software Dobis-Libis en nu met Aleph voor onze partners te hosten. Dankzij dit hosting principe hoeven zij de software niet zelf aan te kopen en hoeven ze zich geen zorgen maken over de veiligheid en back-up van data of het onderhoud van servers. Dit concept is vandaag nog steeds van toepassing en genereert nog altijd tal van gebruikers- en kostvoordelen.

In het ICT- milieu heeft men het vaak over 'cloud computing'. Hoe is dit begrip in eenvoudige termen uit te leggen?

'Cloud computing' is een techniek waarbij de taken niet door één computer uitgevoerd worden maar door een verzameling computers die via het internet met elkaar verbonden zijn.

"We hebben het einde van de evolutie van de mobiele gebruiker nog niet gezien."

Op die manier krijg je een veel grotere verwerkings-capaciteit, ook rekenkracht genoemd. Wat is hier het grote voordeel van? Je kunt de pieken van dataverkeer veel beter opvangen. Stel: je start een nieuw sociaal medium dat heel veel mensen tegelijkertijd willen uitproberen. Op zo'n moment heb je een gigantische vraag die je dankzij 'cloud computing' toch aankunt omdat de data aanvragen over het hele netwerk van servers verspreid kunnen worden.

'Cloud computing' is dus een elastisch systeem waardoor je opstoppingen in het dataverkeer vermijdt. Biedt het nog andere voordelen?

Grote bedrijven zoals Google en Amazon verkopen 'rekenkracht'. Zij hebben server-parken over de hele wereld en hierdoor een overcapaciteit die ze ter beschikking van andere organisaties stellen. Zij zijn dus ook een infrastructuurleverancier waar je terecht kunt om rekenkracht te kopen. Het grote voordeel voor de leverancier is dat hij z'n hardware optimaal laat renderen. Voor de koper dat hij enkel de rekenkracht hoeft te betalen die hij koopt en voor de gebruiker dat hij geen hinder van piek-momenten ervaart.

Er is ook sprake van 'Alma in the cloud'. Wat houdt dit precies in?

Zoals je weet is Alma de opvolger van Aleph, ons huidig bibliotheek-systeem. Ex Libris zal deze software voor ons hosten. Hierdoor ontstaat er een heel groot netwerk van bibliotheken over de hele wereld. Voor catalografen moet dit als muziek in de oren klinken want dat betekent dat je de beschrijving van bijvoorbeeld een Amerikaanse roman, die door een Amerikaanse collega gedaan werd, gewoon kunt overnemen. Op termijn zie ik nog andere voordelen zoals het wereldkundig maken van allerlei artikels van onze wetenschappers die nu via onze lokale institutional repository gepubliceerd worden.

Tablets lijken vandaag onmisbaar geworden. Hoe is dit succes te verklaren?

Als ik al die tablets rondom mij zie, moet ik denken aan de film 'Golden Compass'. Het is gebaseerd op het boek 'Het Noorderlicht' van Philip Pullman. Het gaat over een meisje dat haar ziel niet langer in zichzelf draagt maar in een dier dat zich naast haar bevindt. Je zou kunnen zeggen dat tablets onze externe ziel geworden zijn. Bijna alles

waar je mee bezig bent - je krant, contacten met je vrienden, interesses, spelletjes, foto's…- zitten in dat compacte toestel. Het is haast een verlengstuk van jezelf. Logisch toch dat mensen dat toestel niet meer willen missen. Trouwens, wie had ooit gedacht dat zo'n tablet over duizenden keren meer rekenkracht zou beschikken dan de computer die decenia geleden de eerste man op de maan gezet heeft.

Welke impact zal dit op de bibliotheekgebruiker hebben?

We hebben onlangs een studie verricht om te onderzoeken welk type webbrowser we in de toekomst willen ondersteunen. Uit deze studie bleek dat er een zeer groot aantal mensen via hun tablet of smartphone met een bibliotheeknetwerk geconnecteerd zijn. Als je het mij vraagt, zal de tablet binnen afzienbare tijd de laptop verdringen. Hij is kleiner, lichter maar kan desondanks z'n kleiner formaat toch hetzelfde soort taken aan. Allemaal pluspunten.

Denk je dat het boek in z'n oude vorm bedreigd is?

Ik denk niet dat het boek in z'n oude vorm zal verdwijnen. Wel zal het e-book steeds meer terrein winnen. We hebben op dit moment een project lopen rond het creëren van een digitaal depot voor e-books. De bedoeling is dat bibliotheken via dit platform elektronische boeken kunnen uitlenen. Het Vlaams e-boek platform beschikt over een groot potentieel aan boeken. Met de opruk van de tablets zal dit alleen maar toenemen.

Mobiele toepassingen zijn hot. Hoe kan dit de vraag van de mobiele (bibliotheek)gebruiker beïnvloeden?

We zijn een mobiele toepassing voor de bibliotheekgebruiker aan het ontwikkelen. Hierdoor zal het in een eerste fase mogelijk worden om een overzicht te krijgen van z'n bibliotheekdossier. Via z'n tablet zal hij kunnen zien hoeveel boeken hij geleend heeft, tegen wanneer hij die boeken moet binnenbrengen maar ook of er een boete te betalen valt. Wat het effect van deze applicatie zal zijn, weten we nog niet precies. Hiervoor moeten we de implementatie nog afwachten. Maar de mobiele app voor de bib is dichterbij dan we denken.

Welke recente evolutie binnen ICT bezorgt LIBIS een grote uitdaging voor de toekomst?

De digitale wereld is continu in beweging en zorgt dan ook voortdurend voor nieuwe uitdagingen. We hebben het einde van de evolutie van de mobiele gebruiker nog niet gezien. Gelukkig hebben we in de bibliotheeksector iets meer tijd om applicaties te laten rijpen. Maar we houden ons in ieder geval klaar om de nodige aanpassingen op tijd en stond door te voeren. Hoe we dit doen? Door de juiste specialisten aan te trekken, ons team uit te breiden en nauw samen te werken met andere bibliotheken. Kortom door onze krachten te bundelen en zo onze resultaten te versterken. ■

Kennis delen door sociaal leren

AGORA, HET NIEUWE LEERCENTRUM VAN DE KU LEUVEN

EEN DUBBELINTERVIEW MET PETER VERBIST EN DRIES MAHIEU

Op 18 april opende Agora, het nieuwe leercentrum van de KU Leuven, z'n deuren. De overvolle bibliotheken tijdens de blok- en de examenperiode gaven al een tijd aan dat Leuven nood heeft aan dit soort centrum. Maar Agora is meer dan extra blokruimte voor de Leuvense studenten. Het is 'kennis delen door sociaal leren'. Meer over dit concept en het nieuwe leercentrum verneemt u in het gesprek met Peter Verbist (coördinator van het Agora leercentrum) en Dries Mahieu (studentenvertegenwoordiger).

Wat is de definitie van een leercentrum?

PV: Het is een informele leeromgeving waar studenten kunnen leren en werken. Hoe en wanneer ze dit doen, bepalen ze zelf. Wil je er individueel studeren, in groep aan een opdracht werken of een presentatie inoefenen; het leercentrum biedt je voor dit alles de aangepaste infrastructuur. Daarenboven kun je er op gewone lesdagen terecht van 8 uur 's ochtends tot middernacht.

Vanwaar de naam Agora?

PV: Deze Griekse term voor 'markt' sluit mooi aan bij de idee van een open ontmoetingsruimte en legt de nadruk op het sociale aspect van ons leercentrum. Het is een open, toegankelijke plek waar je makkelijk contacten met studenten van je eigen of andere richtingen kunt leggen.

Welke voorzieningen tref je er aan?

PV: Er was een grote nood aan ondersteuning voor groepswerken. We gaan dan ook een open groepswerkzone én 20 reserveerbare groepswerklokalen voorzien. Dit zijn ruimtes

die je kunt reserveren en waar je met 6 tot 20 personen kunt samenwerken en gebruik maken van breedbeeldschermen en flipcharts. Daarnaast zijn er de stille ruimtes waarin 150 individuele werkplekken ondergebracht werden. Hier kun je op je eentje in stilte werken.

DM: Er is ook een time-out zone. Dit is de sociale ruimte waar je een pauze kunt nemen, iets kunt drinken of eten. Of andere studenten kunt ontmoeten. Terwijl je op de achtergond via de video-wall het laatste nieuws van Agora, de KU Leuven en de wereld verneemt.

Hoe wordt ervoor gezorgd dat die twee soorten werkruimtes niet met elkaar conflicteren?

PV: Er is eerst en vooral de signalisatie die aangeeft in welke ruimte je je bevindt. Maar er is ook een logische scheiding, bijvoorbeeld door middel van trappen. De afstand tussen de sociale, stille en groepszone is aanzienlijk. Daar komt bij dat de set-up en de reglementen in iedere zone verschillend zijn. Enkel in de sociale zone is bijvoorbeeld het gebruik van warme dranken en broodjes toegelaten. Die reglementering schept natuurlijk een andere sfeer die meteen duidelijk maakt wat kan en niet kan in de zone waar je bent. Het principe is niet zozeer dat we iets verbieden, wel dat niet in alle ruimtes zomaar alles kan.

Hoe spelen jullie in op de mobiele gebruiker?

PV: Studenten brengen steeds meer hun eigen smartphone of laptop mee. We gaan dan ook uit van het BYOD-principe ('Bring your own device'). Dit biedt het voordeel dat we het aantal pc's kunnen beperken en moderne faciliteiten kunnen aanbieden zoals het gebruik van interactieve werkborden die naadloos werken met je eigen laptop.

DM: De aanwezigheid van schermen waarop je je laptop kunt aanschakelen, is zeer handig. Ik stel vast dat dit vandaag al veel gebruikt wordt. Het is een medium dat je uitnodigt om samen te denken en samen te werken. Als student ervaar je dit als een grote meerwaarde. Zeker voor werkcolleges en oefeningen die je in overleg met elkaar maakt.

Waarin verschilt Agora met een bibliotheek?

PV: In een klassieke bibliotheek staan de boekenrekken centraal. In het leercentrum staat de student centraal. Een duidelijk bewijs hiervan zijn onze zeer ruime openingsuren. Agora is 363 dagen per jaar open. Je kunt er dus zowel in de week, het weekend, op feestdagen en in de vakantie terecht. De enige uitzonderingen zijn kerst en nieuwjaar.

Zijn er überhaupt nog fysieke boeken in jullie leercentra aanwezig?

PV: Wij hebben ervoor geopteerd om niet in concurrentie te treden met de andere faculteitsbibliotheken en investeren dus niet in een gedrukte collectie. Digitale bronnen passen wel in ons complementair model. Deze zullen wij via Limo in samenwerking met LIBIS aanbieden. Ons uitgangspunt is geen of/of verhaal maar een en/en verhaal waarbinnen de klassieke bibliotheek en het leercentrum elkaar versterken in een totaalaanbod voor de studenten.

"Blijven innoveren is de boodschap."
Peter Verbist (KU Leuven)

Welk personeel staat er ter beschikking van de studenten?

PV: Er worden momenteel 3 adviseurs en 10 assistent-adviseurs opgeleid. Hun taak bestaat erin de studenten te ondersteunen met hun vragen rond het opzoeken van informatie én hun ICT-vragen die zowel hardware als software gerelateerd kunnen zijn. Zij spelen een educatieve rol en gaan verschillende skills aan de studenten overbrengen. Zoals bv. het samenstellen van een professionele presentatie of het bedienen van een interactief scherm. Je merkt dat Agora veel meer is dan een gebouw. Het is een moderne dienstverlening.

DM: Het is een mooi voorbeeld van de manier waarop Agora studeren faciliteert. Op het moment dat je stuit op een hardware probleem, kan zo'n adviseur je snel uit de brand helpen. Zodat jij je opnieuw op je werk of studie kunt focussen.

Zijn jullie naar andere leercentra gaan kijken? Wat leerden jullie daar?

PV: Het project begon eigenlijk in mei 2006. Ik ben toen in Engeland een aantal bibliotheken en leercentra gaan bezoeken. Later zijn we met verschillende collega's vergelijkbare voorbeelden in Nederland, Zwitserland en de Verenigde Staten gaan bekijken. Zo zijn we in contact gekomen met verschillende types leercentra. De uitdaging bestond erin om het concept te vertalen naar onze lokale noden. De behoefteanalyse was een belangrijke richtingwijzer in deze.

Wat waren de voornaamste conclusies uit die analyse?

PV: Uit de bevraging bij onze studenten, docenten en bibliothecarissen kwamen drie punten sterk naar voren: faciliteiten voor groepswerk, flexibele openingsuren en een newsstream. Zoals je merkt, hebben we er werk van gemaakt deze punten in ons centrum te integreren. Vandaag staan we aan de doopvont maar ik merk veel enthousiasme zowel vanuit de faculteiten als vanuit de centrale diensten. Ik zie dus veel mogelijkheden voor dit centrum om verder te groeien als een algemeen platform voor integrale dienstverlening van onze universiteit.

"Agora is niet enkel een leer- maar ook een leefcentrum."
Dries Mahieu (Loko)

Hoe werden de studenten in dit project betrokken?
DM: Peter heeft ons van bij het begin van de behoefteanalyse betrokken. Maar ook onderweg - tijdens het ganse proces - werden wij over allerlei strategische en operationele onderwerpen geraadpleegd. Neem bijvoorbeeld de leertuin. Hier hebben we overlegd of we die rookvrij zouden houden of niet.

PV: En de betrokkenheid van de studenten stopt niet op 18 april. We gaan hun feedback blijven meenemen. Ik denk hierbij aan de input van de assistent-adviseurs maar ook aan de informatie die we via LOKO krijgen. Zij hebben een breed zicht op wat er zich binnen de studentenwereld afspeelt en zijn dan ook goed geplaatst samen met ons ervoor te zorgen dat Agora niet stilstaat, maar zich blijft vernieuwen.

Wat zien studenten als de grootste troef van Agora?
DM: Vanuit LOKO hechten we veel belang aan het thema 'millenium-onderwijs'. We vinden het belangrijk dat studenten geactiveerd worden om aan hoorcolleges deel te nemen. Activerende leervormen zorgen voor meer geëngageerde leerlingen wat een positieve impact heeft op de leerresultaten. Wij vinden het dan ook knap dat de universiteit hier met Agora op inspeelt. Ook de informele ruimtes kunnen we smaken. Het feit dat je tijdens een studiedag over de middag een break kunt nemen zonder dat je veel tijd verliest, is zonder meer een pluspunt. Ook tijdens blokperiodes is het sociale aspect van Agora een voordeel. Het maakt van Agora niet enkel een leer- maar ook een leefcentrum.

In het leercentrum wordt er veel aandacht aan multimedia besteed. Wat betekent dat voor de gebruiker?
PV: Hij zal naast interactieve schermen ook de mogelijkheid hebben om er web- of videoconferenties te organiseren. Dit kan handig zijn in campusoverschrijdende projecten. Ik denk hierbij aan studenten die aan een internationaal project werken. Door met die multimediale toepassingen om te gaan, ontwikkel je trouwens ook vaardigheden die later in je professionele leven goed van pas kunnen komen.

Onlangs verscheen er in het magazine Meta een artikel waarin u het heeft over 'kennis delen door sociaal leren'. Wat is de essentie van deze stelling?
PV: Het artikel zet de toegevoegde waarde van sociaal leren in de kijker. Het toont aan dat je effectief 'getriggerd' wordt als je in groep leerstof aan het verwerken bent. Het zet je aan om je standpunt scherper te formuleren waardoor je bewuster wordt van de inhoud die je aan het studeren bent. Het artikel benadrukt ook dat het succes van een leercentrum niet alleen het resultaat is van flitsende technologie maar zo mogelijk nog meer van de onzichtbare factoren zoals de ruime openingstijden en een comfortabele omgeving waarin de student zich goed voelt en zichzelf kan zijn.

De KU Leuven zorgt voor een primeur met dit leercentrum. Wat is de voornaamste drijfveer om in zo'n centrum te investeren?
PV: Voor alle duidelijkheid, wij pretenderen niet de bedenkers te zijn van dit concept. Maar we zijn wel de eerste die de combinatie van een geschikt gebouw, een technologische infrastructuur en aangepaste dienstverlening van die schaal aanbieden. Uiteraard doen we dit omdat onze gebruikers belangrijk zijn en we hun noden op een efficiënte manier willen invullen. De consequentie hiervan is dat we alles op één centrale plaats bundelen. Dat biedt niet alleen synergetische- maar ook kostvoordelen.

Hoe ziet u het leercentrum de volgende 10-20 jaar evolueren?
DM: Veel zal afhangen hoe het onderwijs de komende jaren evolueert. In de Verenigde Staten zijn Massive Open Online Courses in trek. Het zijn cursussen waar al het leermateriaal digitaal aangeboden wordt en die het je als student mogelijk maken 'on demand' te studeren. Op de locatie en het tijdstip dat jij wilt. Of deze benadering mainstream zal worden, is moeilijk in te schatten.

PV: Het is inderdaad moeilijk te voorspellen hoe de wereld er binnen 10 jaar uit zal zien. De uitdaging zal erin bestaan de vinger aan de pols te houden zowel bij de docenten, de diensten en faculteiten en natuurlijk de studenten. Zodat we de structurele noden blijven detecteren en op een slimme manier kunnen aanpassen. Daarom hebben we binnen Agora ook een innovatielokaal voorzien waarin we nieuwe technologieën en middelen uittesten. Een soort laboratorium dat ons moet helpen erop toe te zien dat de wet van de remmende voorsprong niet in actie kan treden. Blijven innoveren is de boodschap. ■

Foto's ® KU Leuven/Rob Stevens

Digital Humanities

EEN INTRODUCTIE DOOR PROFESSOR STEFAN GRADMANN

“Digital humanities”, wat roept deze term bij u op? Wij stelden de vraag aan Prof. Dr. Stefan Gradmann. Hij is de nieuwe directeur van de Universiteits-bibliotheek. De opvolger van Mel Collier. En niet te vergeten, een believer van de kracht van digital humanities.

Hoe zou u het begrip ‘digital humanities’ definiëren?
De term ‘digital humanities’ is ontstaan begin jaren 2000 en is vooral de voorbije drie jaren steeds meer terrein gaan winnen. In de beginfase ging het vooral over het digitaal verwerken van bronmateriaal.

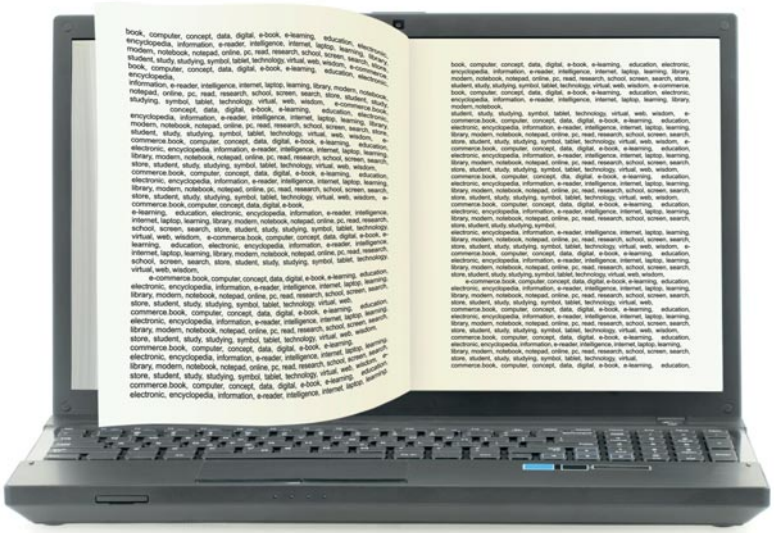

Vandaag focust ‘digital humanities’ zich op het creëren van meerwaarde. De uitgangsgedachte is: hoe kunnen we met digitale middelen een nieuwe dimensie aan wetenschappelijk onderzoek toevoegen? Hoe kan m.a.w. de switch van analoog naar digitaal onze kennis verrijken?

Kunt u daar een voorbeeld van geven?
Neem de digitale bibliotheek Perseus waarin zich alle antieke teksten uit de oudheid bevinden. Vandaag kun je binnen Perseus frequentieanalyses uitvoeren. Je kunt bijvoorbeeld nagaan hoe vaak het woord ‘pax’ in de Romeinse literatuur voorkomt. Vroeger zou je eeuwen nodig gehad hebben om dit soort opzoekings-werk te doen. Vandaag kun je dit dankzij de digitalisering via een vrij eenvoudige analyse doen. Op die manier kun je op een snelle manier de cultuur en mentale realiteit van duizenden jaren geleden reconstrueren.

Gregory Crane publiceerde in 2006 een artikel 'What to do with a million books?'. Raakt dit artikel niet de essentie van digital humanities?
Gregory Crane is al een hele tijd actief betrokken bij onderzoek rond digitale bibliotheken in de humane wetenschappen. In 2004, met de opkomst van Google Books, is hij zich gaan focussen op de problemen en de kansen die zich voordoen wanneer ganse bibliotheken online beschikbaar worden. In z'n artikel geeft hij aan hoe computers ons kunnen helpen om een nooit eerder geziene hoeveelheid kennis te verwerken. Want sinds "text mining" zijn het niet langer enkel mensen die teksten lezen. Computers doen dit nu ook, zij het op een meer rudimentaire manier dan mensen maar ze doen het dan ook massaal, en dat schept nieuwe horizonten voor wetenschappelijk onderzoek.

Hoe slagen computers erin op een intelligente manier te lezen?
Hiervoor heb je ontologieën nodig. Dit zijn gestructureerde verzamelingen van concepten die onderling verbonden zijn. Hierdoor kan de computer niet enkel woordgericht maar ook contextgericht zoeken. Met als gevolg dat hij beter het kaf van het koren kan scheiden en rijkere zoekresultaten oplevert.

Zoals?
The Republic of Letters is een onderzoeksproject rond 5000 gedigitaliseerde brieven uit de periode 1700-1750. Het is een collectie brieven waarmee de Europese intelligentsia van die tijd - mensen zoals Voltaire en Newton - met elkaar communiceerde. Het resultaat van het onderzoek is een knappe visualisering die duidelijk maakt wie met wie correspondeerde. Op basis van een kaart van Europa en een tijdslijn, zie je duidelijk hoe de schriftelijke interactie over die vijf decennia evolueerde. Opnieuw een voorbeeld van een onderzoeksresultaat dat mogelijk wordt dankzij digitalisering en een interessante basis vormt om verder onderzoek op te enten.

Vreest u niet dat de explosieve toename van digitale bronnen de klassieke bronnen zal verdringen?
Ik denk niet dat dit zal gebeuren. De realiteit is inderdaad dat we steeds meer digitaal bronmateriaal krijgen. Dat hoeft niet te betekenen dat de klassiekers verdwijnen, integendeel dankzij de digitalisering kunnen zij makkelijker toegankelijk worden. Wat op zich een pluspunt is. Belangrijk is dat we ons bewust zijn dat het klassieke boek en het web totaal anders werken. Een boek is lineair en in sequenties opgebouwd. Het web daarentegen is één groot netwerk van verbindingen. Hierdoor krijg je een andere manier van redeneren.

Nochtans zijn er nogal wat stemmen die zeggen dat het 'webdenken' een vervlakking met zich meebrengt.
Ik zou het web - zoals Derrida en Stiegler - eerder willen vergelijken met een farmacon. Het kan als een medicijn of een gif werken. Alles hangt af van de manier waarop je het gebruikt. Het is duidelijk dat we ons vandaag in een overgangsfase bevinden. Net zoals dat het geval was toen we van een mondelinge naar een schriftelijke cultuur geëvolueerd zijn. Ook toen waren er kritische stemmen - zoals Plato in zijn Phaedrus dialoog - die zegden dat het schrift ons geheugen zou vernietigen. Met de opkomst van het web zien we vandaag een gelijkaardig verschijnsel. Als je het web oppervlakkig consumeert, kan het inderdaad tot een vervlakking leiden. Maar als je de nieuwe technische mogelijkheden op een slimme manier toepast, kan het ook tot een absolute verrijking leiden.

De beschikbaarheid van gedigitaliseerde boeken en manuscripten blijft stijgen. Hoe kun je als wetenschapper door de bomen het bos blijven zien?
Het is essentieel dat digitale bronnen geaggregeerd worden zodat ze voor de wetenschapper 'klaar voor bewerking' zijn. Op die manier kan hij met de inhoud vernieuwend te werk gaan en tot nieuwe inzichten komen. Ik zie bibliotheken hierin een belangrijke rol spelen. Hun functie

"Digitalisering kan de kwaliteit van ons onderzoek en onderwijs een nieuwe injectie geven."

als beheerder van containers van informatie is steeds minder centraal. Wat hen te doen staat is een actieve rol te spelen in het bewerken en contextualiseren van content. Die dynamisering is zeer belangrijk, ze zal de band tussen de onderzoeker en de bibliotheek niet alleen versterken. Daarenboven zal ze leiden tot meer doortastend onderzoek.

Hoe bepaal je wat, vanuit een wetenschappelijk standpunt, waardevol is en wat niet?
Laat ik eerst duidelijk stellen dat het niet de bibliotheek is die bepaalt wat waardevol is of niet. Vanuit wetenschappelijk standpunt is het belangrijk te beseffen dat wat vandaag waardevol is, dat niet noodzakelijk in de toekomst zal zijn. De waarde van de content wordt bepaald door de context. Omdat die steeds verandert, kun je geen definitieve conclusies trekken t.a.v. de waarde van data. Als bibliotheek blijft de verzamelfunctie dan ook essentieel, zodat de onderzoeker op het juiste moment de juiste info kan raadplegen.

Hoe kunnen computers de studie van taal, literatuur en andere humane wetenschappen toegevoegde waarde bieden? Hoe kunnen we m.a.w. ervoor zorgen dat al die 'hardware' ten dienste van 'software' staat?
Het zijn niet zozeer de computers die de toegevoegde waarde bieden. Zij worden trouwens met de intrede van de cloud en de toename van de mobiele devices steeds minder zichtbaar. Het is de

“Er is geen weg terug naar het paradijs.”

digitalisering die de kwaliteit van ons onderzoek en onderwijs een nieuwe injectie kan geven. Dat proces bevindt zich in een beginfase. Vandaag emuleren we vooral traditionele technieken in een digitale omgeving. De echte impact van digitalisering zal nog groter worden als ons oude denken plaatsmaakt voor het digitale denken.

Wat bedoelt u met ‘het emuleren van traditionele technieken’?

Email is hier een goed voorbeeld van. Email emuleert in het web wat vroeger via het postverkeer gebeurde. En wat stellen we vast? Dat dit medium op die manier niet werkt. Het kan toch niet de bedoeling zijn dat we dagelijks honderden of - in sommige gevallen - duizenden emails ontvangen. Het toont aan dat de metafoor van een brief in een digitale omgeving toe is aan verandering. Dat we toe zijn aan nieuwe communicatiemiddelen die meer doen dan emuleren maar vanuit de digitale mogelijkheden geconcipieerd worden. Je merkt trouwens dat email bij jongeren steeds minder in trek is. Chatten of Twitter winnen terrein. Het geeft aan dat we ons in een transformatieperiode bevinden. Zoals dat ook het geval was toen we de overgang van de schrift- naar drukcultuur maakten. Die heeft trouwens maar liefst 50 jaar geduurd.

Bestaat er geen gevaar dat de focus op technologie en nieuwe media voor meer vervlakking in plaats van meer diepgang zorgt?

Digital humanities hebben precies de functie ervoor te zorgen dat we het potentieel van die nieuwe media op zo’n manier inschakelen dat ze ons nieuwe en diepere inzichten verschaffen. Dat dit een hele uitdaging is, zoveel is zeker. Maar die media zijn er en hun impact zal steeds groter worden, er is geen weg terug.

Zoals er ook geen weg terug is naar het tijdperk waar verhalen enkel mondeling overgedragen werden en er nog geen manuscripten waren. We kunnen niet terug; we kunnen enkel vooruit. Of zoals de Duitse schrijver Heinrich von Kleist het zo treffend zei: ‘Er is geen weg terug naar het paradijs.’

Hoe ziet u de impact van digitalisering op onze maatschappij/cultuur evolueren? En op onze taal en manier waarop we met elkaar communiceren?

Dat de impact bijzonder groot zal zijn, is een gegeven. Wat de precieze gevolgen zullen zijn, weten we nog niet. Een deel van onze cultuur zal ongetwijfeld veranderen. Neem bijvoorbeeld de idee van een sacraal document. Is er voor zo’n concept nog plaats binnen onze gedigitaliseerde wereld waar alles online beschikbaar is? Zo zijn er talrijke vragen waarop we vandaag het antwoord niet kennen omdat het transformatieproces nog volop aan de gang is.

Wat doet u zeggen dat ‘digital humanities’ leiden tot ‘more’ en niet tot ‘less’?

Kijk bijvoorbeeld naar het onderzoeksproject rond het gedigitaliseerde fotoarchief van de Europese Commissie: www.cubrikproject.eu. In dit project werken ze met gezichtsherkenningstechnieken die kunnen afleiden welke Europese politici het meest contact hadden met elkaar. Dankzij al het gedigitaliseerd fotomateriaal kun je dus het ontstaan van politiek Europa in kaart brengen. Dat is toch een prachtige basis van waaruit je als wetenschapper nog verder onderzoek kunt doen. Digital humanities hebben nog heel wat in petto. Jammer genoeg, is het een dure aangelegenheid. Maar de digitale instrumenten wijzen ons de weg naar de toekomst. Een toekomst waar trouwens de grenzen tussen humane en natuurwetenschappen - dankzij digital humanities - steeds meer zullen verdwijnen. Eén ding is zeker: met digital humanities staan we aan het begin van boeiende tijden. ■

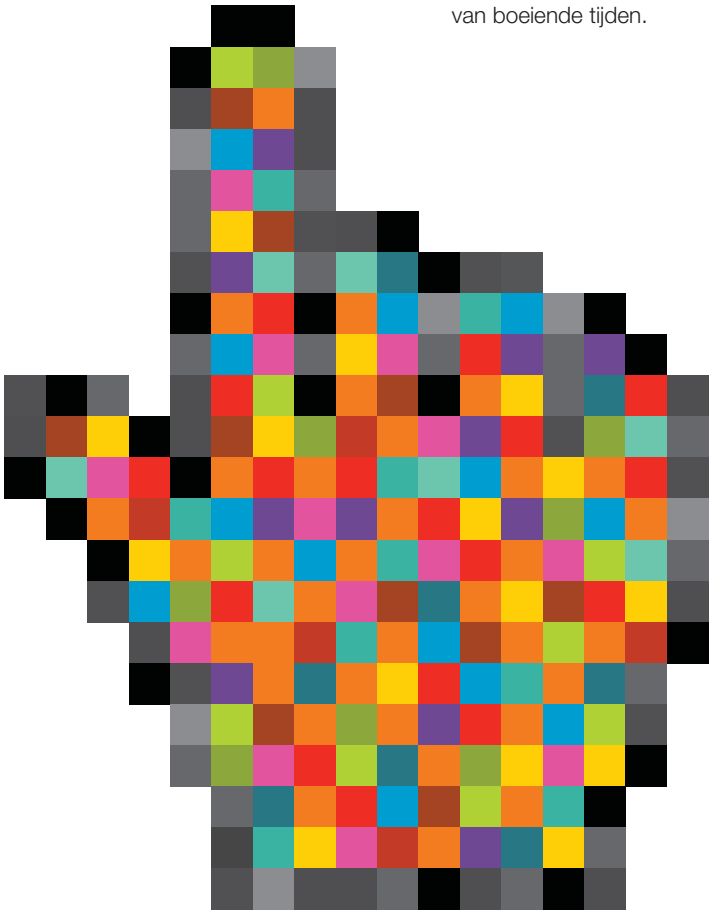

Aangename kennismaking

"Als je met open vizier kijkt, zie je meer."

Evy De Wulf
Business Consultant

Stel jezelf kort voor.
Na m'n studies 'Germaanse talen' heb ik een graduaat 'bibliotheekwezen & documentaire informatiekunde' en een postacademische vorming 'informatie- en bibliotheekwetenschappen' behaald. Daarna heb ik een tijdje gewerkt bij de Koninklijke Bibliotheek en later als mediathecaris bij KaHo Sint-Lieven. Sinds februari ben ik aan de slag bij LIBIS. En niet te vergeten, ik ben daarnaast ook de trotse mama van een zoontje van 11 maanden.

Je favoriete bezigheid?
Van het leven genieten! Dat kan van een uitstap, een reis of een etentje zijn. Zo heb ik heel intens genoten van onze vorige vakantie in Bollène. Dat is een dorpje niet ver van de Mont Ventoux. We hebben daar met ons drietjes een fantastische tijd doorgemaakt.

Hoe zou je je nieuwe functie omschrijven?
Ik word vooral ingeschakeld in projecten rond Limo en Heron. Bij Limo gaat het over de normalisatie van data zodat Limo deze gegevens kan lezen. Bij Heron rond de conversie van metadata van museale collecties naar Collective Access.

Je lievelingsfilm/programma?
Een film waar ik erg van genoten heb, is 'Love actually'. Het verhaal speelt zich af in Londen en gaat over het complexe liefdesleven van 8 koppels. Maar op het einde komt alles opnieuw goed. Echt een film waar je een goed gevoel aan overhoudt.

Wat wil je de komende maanden binnen je nieuwe job realiseren?
In de eerste plaats wil ik me zo goed en snel mogelijk inwerken in de materie, om van daaruit actief te kunnen meedenken aan oplossingen. Want bestaande oplossingen verder optimaliseren, is toch wel een belangrijke drijfveer voor mij.

Je lievelingsgerecht?
Er zijn zoveel gerechten die ik superlekker vind. Als ik er dan toch één moet kiezen, dan maar rundscarpaccio met Parmezaanse kaas en olijfolie. Tijdens m'n zwangerschap mocht ik dit niet eten en daarom smaakt het nu des te lekkerder.

Welke accenten wil je in je nieuwe job leggen?
Een flexibele houding en open blik vind ik belangrijk. Als je met open vizier kijkt, zie je meer en kun je beter meewerken aan oplossingen voor de daadwerkelijke noden. Iets waar ik ook veel belang aan hecht is communicatie en dat begint met aandachtig luisteren.

Je meest bijzondere reiservaring?
Onze huwelijksreis naar Bali was een prachtige ervaring. Alleen al de lange vlucht was een belevenis, maar ook het ontdekken van die andere cultuur was de moeite. Als je ziet welke rol godsdienstige rituelen in het leven van die mensen spelen, dan kijk je daar toch even van op.

Wat geeft je voldoening in je job?
Een probleem kunnen oplossen geeft me een positief gevoel. Of een taak van a tot z kunnen afwerken en tot een goed einde brengen; ook dat kan me energie geven om er opnieuw tegen aan te gaan.

Met welke bekende persoon zou je graag een face-to-face gesprek hebben?
Voor m'n thesis heb ik geprobeerd om een interview met de Nederlandse schrijver, Martin Hartkamp, te plannen. Maar dat is jammer genoeg niet gelukt. Vandaag heb ik niet echt iemand voor ogen. Mocht dat in de toekomst veranderen, dan zou ik ongetwijfeld een schrijver willen ontmoeten.

Bach of Red Hot Chili Peppers?
Ik kan zowel naar klassieke als moderne muziek luisteren. Muziek laat ik gewoon op me afkomen. Ik zet de radio aan en stem af op een zender die me ligt. Meestal is dit Q-music of Studio Brussel.

Je levensmotto?
Alles staat en valt met planning en organisatie. Hoe meer je van het leven wilt genieten, hoe belangrijker het is om goed te plannen. Daarom plan ik m'n week zo nauwkeurig mogelijk zodat ik in het weekend zoveel mogelijk leuke dingen kan doen. ■

"Kwaliteit is zeer belangrijk voor mij."

Naeem Muhammad Software Architect

Stel jezelf kort voor.
Een paar jaar geleden behaalde ik een master in software engineering in Zweden. Daarna ben ik naar de KU Leuven gekomen voor een PhD in computerwetenschappen en heb ik als researcher voor het VITO (Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek) gewerkt. Sinds vrijdag 14 maart ben ik aan de slag als software architect voor LIBIS.

Je favoriete bezigheid?
Schrijven is m'n hobby. Ik schrijf zowel poëzie als artikels voor een online magazine. M'n gedichten zijn een weerspiegeling van wat ik in het dagelijkse leven beleef en voel. De artikels die ik schrijf, gaan meestal over sociale waarden. Een thema dat me nauw aan het hart ligt.

Hoe zou je je nieuwe functie omschrijven?
Als software architect zal ik softwaresystemen ontwerpen en implementeren. Daarnaast zal ik ook research doen rond de diverse oplossingen die LIBIS vandaag aanbiedt. Via dit onderzoek zal ik interessante feedback kunnen verzamelen waarmee we onze producten nog performanter kunnen maken.

Je lievelingsfilm/programma?
De documentaire: 'Chemistry: a Volatile History'. Deze film doet je nadenken over hoe essentieel chemie is en brengt je tot het inzicht dat onze hele wereld opgebouwd is uit chemische elementen. Dat deze documentaire erin slaagt je in een vrij korte tijd de essentie van chemie mee te geven, vind ik erg knap.

Wat wil je de komende maanden binnen je nieuwe job realiseren?
De twee projecten waar ik me in eerste instantie ga op focussen, zijn het 'Vlaams e-boek platform' en 'Europeana inisde'. In beide gevallen zijn de doelstellingen helder geformuleerd en kijk ik ernaar uit hen te realiseren.

Je lievelingsgerecht?
Chicken Biryani, een Pakistaans/Indiase rijstschotel. Dit gerecht wordt vaak bij feesten geserveerd, ik ben er zo op verlekkerd dat ik het wel elke week zou kunnen eten en maak het dan ook regelmatig zelf klaar.

Welke accenten wil je in je nieuwe job leggen?
Kwaliteit is zeer belangrijk voor mij. Ik denk dat je hoge kwaliteit kunt bereiken door je doelstellingen duidelijk te specificeren, te handelen volgens de 'best practices' en op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen.

Je meest bijzondere reiservaring?
Ik ben een paar keer in Dublin geweest en dat is me erg goed bevallen. Het is

een mooie stad met vriendelijke mensen met wie je makkelijk in contact kunt treden. Het is ook een stad met een literaire dimensie. Je ontmoet er heel wat mensen die schrijven en dat schept een bijzonder sfeer.

Wat geeft je voldoening in je job?
Deadlines halen kan een goed gevoel geven. Weten dat je erin geslaagd bent een project op tijd en volgens de specificaties af te leveren; dat geeft mij arbeidsvreugde.

Met welke bekende persoon zou je graag een face-to-face gesprek hebben?
Dr. Mohammed Iqbal, een Brits-Indische filosoof en dichter, zou ik graag een aantal vragen willen stellen. Jammer genoeg zal dit niet meer mogelijk zijn want hij overleed in 1938. Hij heeft vele mensen weten te inspireren en dat op zich vind ik fascinerend.

Bach of Red Hot Chili Peppers?
Ik houd van Bollywood music. Dat is muziek die voor Indische Hollywoodfilms gecomponeerd wordt. Het zijn vooral de lyrics, de teksten van deze muziek, die mij aanspreken.

Je levensmotto?
Excelleren in wat je doet, vind ik belangrijk. Als we allemaal onze talenten ten volle benutten en ten dienste van andere stellen, dan kunnen we samen heel wat bereiken. ■

"Ik ga in de eerste plaats naar onze partners luisteren."

Roxanne Wyns
Business Consultant

Stel jezelf kort voor.
Van opleiding ben ik kunsthistorica/archeologe. In m'n job als ICT project-leider bij KMKG (Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis) heb ik veel ervaring opgedaan in database management, online ontsluiting en interoperabiliteit van data. Die kennis wil ik verder ontwikkelen en ten dienste stellen van LIBIS en z'n partners.

Je favoriete bezigheid?
Dat is ongetwijfeld reizen. Ik houd zowel van verre reizen als citytrips. Ik wil zo graag de wereld zien en dat doe ik dan ook. Deze zomer ga ik de Kilimanjaro beklimmen.

Hoe zou je je nieuwe functie omschrijven?
M'n focus wordt de optimalisatie van werkprocessen bij onze Lias en Heron partners. Zodat onze software applicaties voor archieven en museale collecties een accuraat antwoord blijven bieden op hun specifieke noden.

Je lievelingsfilm/programma?
Ik kijk niet zo vaak naar films. Toch zijn er twee die een heel sterke indruk op me gemaakt hebben: 'El laberinto del fauno' en 'Das leben der anderen'. Wel probeer ik dagelijks het journaal te volgen. Een serie die ik recent volgde en kon waarderen is 'Borgen'.

Wat wil je de komende maanden binnen je nieuwe job realiseren?
Als Business Consultant ga ik in de eerste plaats luisteren naar onze partners en dan kijken hoe we hen nog beter kunnen ondersteunen en begeleiden met onze informatieoplossingen.

Je lievelingsgerecht?
Ik eet en kook heel graag. Vooral de Spaanse keuken spreekt me aan. Ik houd van de zuivere producten zoals de 'pata negra', een ham die op een bijzondere manier gerookt wordt. Of de 'pimento de padron', een zoet-zoute peper op olie. Een echte aanrader.

Welke accenten wil je in je nieuwe job leggen?
Optimaliseren en vernieuwen zijn twee zaken die me nauw aan het hart liggen. Blijven vooruitkijken en blijven evolueren vind ik zeer belangrijk. Status quo is geen optie voor mij.

Je meest bijzondere reiservaring?
In 2009 heb ik een maand in Zuid-Afrika doorgebracht. We hebben toen met een groep van 2 Noorse, 1 Iers en 3 Belgische meisjes de rivier Zambezi afgevaren en… een paar nijlpaarden moeten ontwijken. Een ervaring om nooit te vergeten.

Wat geeft je voldoening in je job?
Ik haal heel veel energie uit situaties waarvoor ik oplossingen kan bieden. En voel me in m'n nopjes telkens ik iets nieuws geleerd heb en m'n grenzen heb kunnen verleggen.

Met welke bekende persoon zou je graag een face-to-face gesprek hebben?
Met George Clooney een Nespresso gaan drinken; dat zegt me wel wat :-)

Bach of Red Hot Chili Peppers?
Ik houd zowel van een klassiek concert als van Rammstein op de weide in Werchter. Ook klassieke muziek met een dramatische touch zoals Wagner kan ik smaken.

Je levensmotto?
'Logica brengt je van a naar b. Verbeelding brengt je overal.' Deze quote van Einstein vertaalt heel goed hoe ik in het leven sta. Het leven is één grote ontdekkingstocht! ■

Alma, een stand van zaken

Hoever zou het met de implementatie van Alma staan? Dat de voorbereidingen voor de roll-out van deze nieuwe bibliotheek-software niet over één nacht ijs gaan, zoveel is duidelijk. Het is een werk van nauwkeurige planning en doordachte organisatie. Meer over de aanpak van LIBIS rond de integratie van Alma verneemt u in dit gesprek met Bart Peeters, projectmanager bij LIBIS.

Hoe zou je in het kort de toegevoegde waarde van Alma omschrijven?

Alma is een nieuwe bibliotheeksoftware die het mogelijk maakt om afzonderlijke systemen te vervangen door één centraal systeem. Aanvankelijk had je per materiaaltype een software. Aleph voor het gedrukte, Verde en SFX voor het elektronische. Met Alma wordt het voortaan mogelijk al die softwarepakketten te integreren. Het grote voordeel hiervan is dat de bibliothecaris een geïntegreerd zicht op z'n collectie krijgt.

Wat betekent dat in de praktijk?

Als je bijvoorbeeld wilt weten hoeveel verschillende bronnen rond een bepaald onderwerp in je collectie aanwezig zijn, dan kan je hierover op een eenvoudige manier gedetailleerd cijfermateriaal opvragen. Alma kan je exact zeggen over hoeveel gedrukte, elektronische en digitale bronnen je beschikt en wat die precies kosten. Eén zoekopdracht volstaat om deze rijke informatie te weten te komen.

Hoe wordt de roll-out van Alma binnen het hele LIBIS netwerk aangepakt?

We hebben twee opties overwogen: een spreidingsplan waarbij je de integratie in verschillende fasen laat verlopen of een 'cutover' waarbij je het hele netwerk op hetzelfde moment naar het nieuwe systeem overschakelt. Momenteel gaan we uit van deze laatste optie en streven we naar een switch voor het einde van dit jaar.

Welke impact heeft dit op de organisatie van LIBIS?

Om deze integratie in goede banen te leiden hebben wij een structuur opgezet. Zo is er de 'Alma projectcel' die naast Jo Rademakers en mezelf uit een aantal bibliothecarissen bestaat. Maandelijks wordt er een stand van zaken opgemaakt en gekeken in welke mate er moet bijgestuurd worden om op koers te blijven. Per module hebben we een testgroep opgericht. Zij zullen de Alma software letterlijk testen. En dan is er nog het implementatieteam. Dit zijn de experts, mensen met sterke ervaring in het werkveld van de bibliotheken. Zij gaan een belangrijke rol spelen door erop toe te zien dat wat geïmplementeerd wordt, ook volledig beantwoordt aan de werkelijke noden van de bibliotheken.

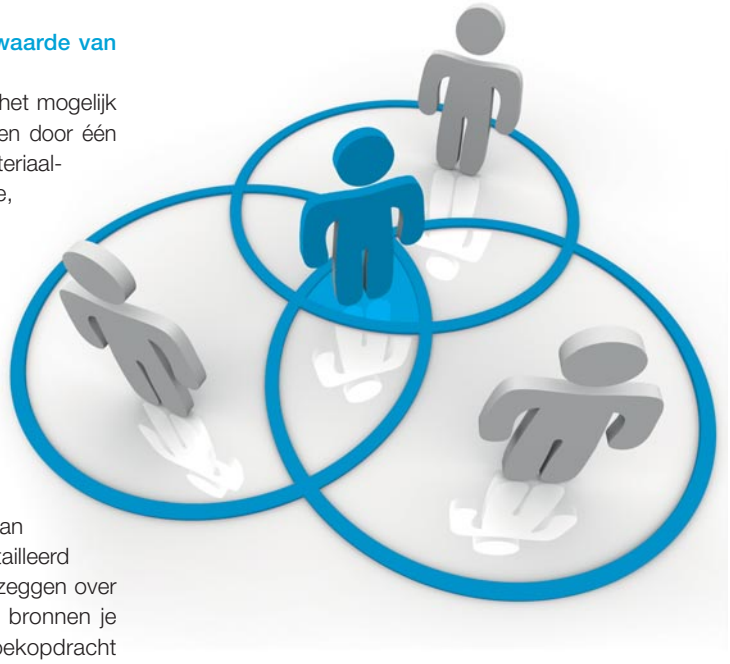

Welke uitdagingen stelt deze benadering op organisatorisch vlak?

Concreet betekent dit dat er een 300- tot 400-tal bibliothecarissen, verspreid over heel Vlaanderen, opgeleid zullen worden. We voorzien een hands-on training zodat je naast de uitleg over het nieuwe syteem ook de kans krijgt deze theorie in de praktijk toe te passen. Dit stelt een aantal uitdagingen op het vlak van infrastructuur en planning die we momenteel in kaart aan het brengen zijn.

Welke training en workshops worden er voorzien?

Er zijn een aantal modules waaruit je kunt kiezen: 'acquisitions', 'resource management' en 'fulfillment'. De eerste module gaat over het aankopen van materiaal. De tweede leert je hoe je de aangekochte materialen verder kunt verwerken, ontsluiten en beheren. En de module fulfillment kun je vergelijken met de vroegere circulatiemodule. Hier gaat het vooral over het invullen van de noden van de eindgebruiker. Afhankelijk van de training die je denkt nodig te hebben, kun je je inschrijven.

"De technologie evolueert zo snel dat stilstaan geen optie is."

Op welke ondersteuning kunnen de bibliotheken tijdens de roll-out rekenen?

We gaan vooral zorgen voor een gebruiksvriendelijke training waarmee je nadien ook effectief aan de slag kunt. Het wordt een combinatie van theorie met praktische oefeningen die via filmpjes zullen geïllustreerd worden. Daarnaast is er ook het team van experts en de testgroepen die klaarstaan om de vragen van onze partners te beantwoorden.

Welke zijn de meest courante vragen die de bibliotheken zich rond de integratie van Alma stellen?

Er is uiteraard de vraag of dit nieuw systeem wel echt nodig is. Het antwoord hierop is duidelijk: de technologie evolueert zo snel dat stilstaan geen optie is. Deze geïntegreerde aanpak rond verschillende materiaaltypes vraagt misschien een korte aanpassingsperiode maar het zal snel blijken dat je met Alma niet alleen eenvoudiger maar ook efficiënter kunt werken. En dan is er nog de vraag wanneer de demo klaar zal zijn. Dat is nog even wachten. We plannen binnenkort een aantal demo's van een halve dag te organiseren. Zij zullen aantonen hoe de workflows in Alma - van het aankopen tot het uitleveren van materiaal - precies verlopen.

LIBIS heeft een aantal experts aangeworven om het integratieproces van Alma op te vangen. Op welke basis werden ze geselecteerd en wat is hun functie?

Wij wilden in de eerste plaats een groep van mensen die zeer vertrouwd zijn met de dagelijkse praktijk van een bibliotheek. We waren op zoek naar collega-bibliothecarissen die met een kritische en pragmatische blik naar Alma kunnen kijken. Uit het aanbod van stuk voor stuk sterke kandidaten hebben we gekozen voor een mix van experts die samen een complementair team vormen.

Op welke manier dragen ze bij tot een vlotte integratie van Alma?

Deze vier experts zijn sinds begin maart tot het einde van de implementatiefase ter beschikking van het Alma project. Na een inwerkingsperiode in Alma zullen zij mee nadenken over hoe we het systeem kunnen configureren zodat het precies doet wat nodig is om de werkprocessen in een bibliotheek optimaal te ondersteunen. De combinatie van hun inzichten en vaardigheden maakt dat zij goed geplaatst zijn om na te gaan of onze configuratie en training effectief aansluiten bij de werkelijke noden in het werkveld. Hun input is onze 'reality check.'

Wat is de grootste uitdaging die deze roll-out met zich meebrengt?
Dat is ongetwijfeld de planning van de training. Voor de zomer wordt er beslist of alle voorwaarden ingevuld zijn om dit jaar met Alma live te gaan. Het blijft spannend omdat we te maken hebben met een nieuw en jong product dat in deze fase toch nog aan het evolueren is. We hebben een lijst van functionaliteiten opgemaakt die sowieso rond moeten zijn om live te kunnen gaan. Wij gaan ervan uit dat deze tijdig opgeleverd zullen worden door onze softwareleverancier. Zodat we het licht op groen kunnen zetten voor de training en de implementatie van Alma.

Een belangrijke doelstelling van Alma is de verschillende back-office processen in één centraal systeem te integreren. Wat impliceert dat voor bibliothecarissen?
Werken met één systeem is op zich eenvoudiger. De muren tussen de verschillende domeinen vallen weg. Hierdoor krijg je een meer open systeem dat transparanter werkt. Je kunt het vergelijken met een 'helicopter view'. Je overzicht over het geheel wordt groter en helderder.

Waar kunnen bibliotheekmedewerkers na de roll-out terecht met hun vragen en opmerkingen rond Alma?
Eenmaal Alma van start gegaan is, zullen er een aantal terugkomdagen gepland worden. Dit zijn momenten die we voorzien om in groep een aantal issues te bespreken en op te volgen. Daarom moedigen wij de gebruikers aan hun vragen of opmerkingen te verzamelen zodat we die een paar maanden na de implementatie samen kunnen bespreken. We hebben dit systeem ook bij de integratie van Aleph toegepast en vastgesteld dat deze aanpak het best werkt.

Alma wil werkprocessen vereenvoudigen. Hoe werkt dat in de praktijk?
De eenvormige aanpak maakt dat je, onafhankelijk van het materiaaltype, op een gelijkaardige manier kunt blijven werken. Of je nu een gedrukt boek of een elektronisch tijdschrift aankoopt, je kunt via dezelfde interface de transacties uitvoeren. De logica van 'bestellen-ontvangen-ter beschikking stellen' wordt op een consequente manier toegepast. Waardoor het stukken makkelijker werken wordt.

"Dit geïntegreerd concept is een antwoord op de noden van de bibliotheekmedewerker van vandaag."

Wat is de grootste troef van Alma?
Een groot pluspunt van Alma is de statistiekenmodule die vanaf het begin ingebouwd werd. Hiermee heb je toegang tot een schat aan informatie die het mogelijk maakt om het management van je bibliotheek steeds verder te optimaliseren. Wil je weten hoeveel aankopen je in een bepaalde periode uitvoerde, welke de top 10 van uitgeleende boeken is, hoeveel budget er nog openstaat, welke onderwerpen het meest geraadpleegd worden …? Met Alma heb je al dit soort informatie binnen handbereik.

Wanneer is de roll-out voor LIBIS geslaagd?
Vanaf het moment dat we signalen opvangen dat Alma beter en gebruiksvriendelijker werkt dan het vorige systeem, dan kunnen we zeggen dat ons opzet geslaagd is. Ik verwacht dat dit even zal duren. Net zoals bij Aleph zal er een periode nodig zijn om vertrouwd te raken met de nieuwe aanpak. Maar eenmaal deze gewennings-periode achter de rug is, zal duidelijk zijn dat dit geïntegreerd concept een antwoord is op de noden van de bibliotheek-medewerker van vandaag.

Welke tip(s) zou je aan een nieuwe gebruiker van Alma willen geven?
Ik zou vooral willen vragen om een beetje geduld te hebben en met een andere blik te durven kijken. Alma is geconcipieerd om je leven eenvoudiger te maken. Geef de kennismaking wat tijd en je zult zien dat deze software je bondgenoot wordt. ■

DE MENS ACHTER LIBISnet

In deze rubriek stellen we u voor aan één van de 600 leden van ons netwerk.

Deze keer laten we u kennismaken met Rudi De Groot. We stelden hem enkele vragen over zijn functie, over de onderwerpen die hem boeien en over zijn visie op informatie. Maar ook over zijn dromen. Het woord is aan Rudi.

De mens achter RDG01

Naam
Rudi De Groot

M'n functie
Bibliotheekmedewerker, Centrale Universiteitsbibliotheek (KU Leuven)

M'n professionele activiteit
In 1978 ben ik beginnen werken in de leeszaal van de centrale bibliotheek. Drie jaar later ben ik overgeschakeld naar de dienst 'interbibliothecair leenverkeer'. Een job die me vandaag nog steeds veel voldoening geeft. Je bent een soort gids die mensen helpt hun weg te vinden in het steeds maar groeiende aanbod van bronmateriaal. Die menselijke contacten geven me een grote voldoening.

M'n lievelingsboek
'A short history of nearly everything' van de Engelse auteur, Bill Bryson. Het is een puur wetenschappelijk boek dat erin slaagt allerlei natuurlijke fenomenen op een zeer eenvoudige manier uit te leggen. Het boek maakt ook duidelijk dat de studie van een minuscuul plantje even belangrijk is als de studie van het immense heelal. Het boek doet echt je ogen opengaan. Een absolute aanrader!

M'n lievelingsfilm
Een film die een diepe indruk op me gemaakt heeft, is 'A prayer for the dying'. Het gaat over een IRA-lid die een bomaanslag pleegt en hierbij per vergissing een bus met schoolkinderen treft. Zijn gewetenswroeging en pogingen om een nieuw leven te starten, doen je nadenken over een heel aantal essentiële levensvragen. Ook al dateert de film van 1987, hij weet me vandaag nog steeds te beroeren.

M'n medium bij uitstek
Internet gebruik ik in de eerste plaats voor professionele doelstellingen. Het nieuws verneem ik nog altijd het liefst via de klassieke krant. In het weekend kan ik 2 tot 3 kranten verslinden en daar intens van genieten. Zoals ik ook veel plezier beleef aan het verzamelen van LP's uit de jaren '70. Die verzamelobjecten zijn een echte hobby waar ik graag veel tijd voor maak.

M'n stoutste droom
Ik durf wel al eens te dromen om naar de maan te gaan. Om zoals Sting van The Police zo mooi zingt, 'to be walking on the moon'. Dan vraag ik me af welk gevoel je als mens krijgt als je vanop de maan naar beneden kijkt en onze aardbol daar zo ziet liggen. De maan heeft me altijd gefascineerd. Dat komt ongetwijfeld omdat ik als kleine jongen het historische moment van de landing van de eerste mens op de maan meegemaakt heb. Die beelden zal ik nooit vergeten.

Ik stel u voor aan:
Christine Breugelmans van Royal Museums of Art & History.

BIB IN DE KIJKER

HET ACV DOCUMENTATIE CENTRUM

Deze keer stellen we u graag het documentatiecentrum van het ACV voor.

Het is een team van 8 mensen. Samen zorgen ze ervoor dat relevant syndicale en sociaal-economische informatie makkelijk toegankelijk is voor de ACV medewerkers. Maar ook dat deze info geactualiseerd is en blijft. In sociaal-economisch bewogen tijden is dit heus geen sinecure. Lieve Callaert, coördinator van dit centrum, licht toe hoe ze samen met haar team deze opdracht in de praktijk omzet.

Steeds meer digitaal

Onze fysische collectie bestaat uit ongeveer 15.000 boeken, 400 tijdschriftabonnementen en een 800-tal video's en DVD's. Inhoudelijk gaan ze allemaal over syndicale en sociaal-economische onderwerpen. Daarnaast beschikken we ook over een digitale collectie die steeds belangrijker wordt. Dit zijn vooral databanken die centraal aangekocht worden. Zij bevatten allerlei interessante informatie die onze medewerkers helpen bij de uitvoering van hun taken. Lex Social is een voorbeeld van zo'n databank die vaak geraadpleegd wordt. Ze bevat accurate sociaal-juridische informatie waarmee onze personeelsleden de vragen die ze van het publiek krijgen ook correct kunnen beantwoorden. We stellen vast dat het aantal bezoekers van ons documentatiecentrum aanzienlijk gestegen is met de digitalisering van ons aanbod. We zien weliswaar minder bezoekers in ons centrum maar weten via statistieken dat onze collectie steeds meer geraadpleegd wordt. Dat is op zich niet zo verwonderlijk als je weet dat onze gebruikers een groot gedeelte van onze collectie van achter hun computerscherm kunnen consulteren en zich dus niet hoeven te verplaatsen om toegang te krijgen tot de informatie die ze nodig hebben.

De kracht van het intranet

Ook het beheren van het intranet, de interne website voor het personeel van het ACV, behoort eveneens tot onze taken. Dit medium is een onmisbaar instrument geworden voor het snel verspreiden van informatie. Wij volgen de actualiteit dan ook op de voet zodat we relevante content zo snel mogelijk via het intranet naar de hele organisatie kunnen verdelen. Op die manier kunnen alle ACV medewerkers op de hoogte blijven van wat er in het syndicale en sociaal-economische landschap beweegt. De informatie op ons intranet up-to-date te houden is een absolute prioriteit. Want de aantrekkingskracht van je intranet staat of valt met z'n actualiteitswaarde. Als je kijkt naar de snelheid waarmee nieuws zich vandaag op de informatiesnelweg verplaatst, dan stel je vast dat het zich steeds maar vlugger en vlugger voortbeweegt. De uitdaging om de nieuwswaarde van ons intranet hoog te houden zal dus alleen maar toenemen. Het is een uitdaging die we met beide handen grijpen. We leven nu eenmaal in een

tijd waar informatie een essentiële grondstof is. Hiermee op een flexibele manier omgaan, vind ik een boeiend gegeven. Ik hou ervan verandering op een constructieve manier vorm te geven.

Meerwaarde creëren

Hoe kunnen we onze intranetbezoekers die vaak overspoeld worden door de informatietsunami helpen het hoofd boven water te houden? Dat is een vraag waarop wij als documentatiedienst tastbare antwoorden willen bieden. Zo hebben we een tool ontwikkeld waarmee je kunt aangeven welk onderwerp je vooral interesseert. Een filter zorgt er dan voor dat het kaf van het koren gescheiden wordt en je in eerste instantie die informatie krijgt die jou het meest aanbelangt. Neem dat je het onderwerp 'degressiviteit van uitkeringen' van nabij wilt volgen, dan kun je dit te kennen geven zodat je op de hoogte zult gebracht worden van alle updates die rond dit thema verschijnen. Geïnteresseerde AVC medewerkers worden ook dagelijks bericht over onze nieuwe aanwinsten. Via een overzichtsmail vernemen ze de inhoudsopgaven van de nieuwe publicaties die we in ons bezit hebben. Zo kunnen ze kijken of er nieuwe content beschikbaar is die ze willen inkijken. Het zijn een paar voorbeelden die aantonen hoe onze dienst z'n steentje bijdraagt in het beheren van de massa's informatie waarmee we vandaag te maken hebben. Het is duidelijk dat onze taak steeds meer evolueert naar die van een gids die je begeleidt in je zoektocht naar informatie die een meerwaarde biedt.

"Het netwerk van LIBIS opent poorten die vroeger gesloten bleven."

Samenwerken

Ik geloof sterk in samenwerking. Dat je door informatie te delen toegevoegde waarde creëert is een feit. Zo kunnen wij dankzij het netwerk van LIBIS ook buiten onze eigen collectie zoeken. Dit opent poorten die vroeger gesloten bleven. Met als concreet resultaat dat we naar onze gebruikers toe een nog ruimer aanbod van gekwalificeerde bronnen kunnen ontsluiten. Het netwerk van LIBIS maakt ons ook meer zichtbaar. We merken dat aan studenten die via de LIBIS-catalogus de weg naar ons vinden. Een ander voordeel zijn de contacten die je via het netwerk kunt leggen. Door ervaringen te delen krijg je nieuwe inzichten waarmee je de werking van je eigen dienst verder kunt optimaliseren. Uiteraard biedt de schaalvergroting van het netwerk je als kleine organisatie ook de kans om de meest recente en geavanceerde applicaties, zoals Limo, te benutten.

Vooruitkijken

Als documentatiedienst willen we mee evolueren met de tijd. Daarom kijken we met interesse naar de geïntegreerde aanpak van Limo. Dit opent perspectieven voor het doorzoeken van onze interne databanken. Zo zouden de zoekopdrachten van onze medewerkers in de toekomst via één gateway kunnen verlopen en zouden ze in één oogopslag kunnen zien welke bronnen er zowel in onze catalogus als in onze interne en externe databanken beschikbaar zijn. Dit voorbeeld illustreert de richting waarin we willen evolueren. Hoe eenvoudiger en gebruiksvriendelijker we informatie kunnen verdelen, hoe beter. Vanuit diezelfde optiek zal ons team binnenkort tijdens het ACV-congres in Oostende instaan voor de creatie van een digitale congreskrant die ter plaatse uitgegeven zal worden. Het wordt ongetwijfeld een interessante oefening in het snel verspreiden van informatie die een contextuele meerwaarde brengt. Recent hebben we het mogelijk gemaakt dat ons persoverzicht op het intranet ook via iPad geraadpleegd kan worden. We kunnen er niet om heen dat we ook in onze organisatie steeds meer mobiele gebruikers van informatie hebben. Verder vind ik het belangrijk dat we onze oren en ogen open blijven houden en blijven nadenken hoe we onze services nog kunnen verbeteren. Zo hebben we recent - in samenwerking met de persdiensten - een bevraging georganiseerd over hoe we ons intranet verder kunnen optimaliseren. Via dit soort rondvragen hou je voeling met de gebruiker en ervaar je hoe cruciaal hij betrouwbare, up-to-date informatie vinden. Het sterkt ons alleen maar in onze overtuiging dat de snelheid waarmee we accurate informatie in de toekomst aan onze gebruikers kunnen aanbieden, dé factor is waarmee we het verschil kunnen maken. ■

LIBISzine is
een uitgave van:

LIBIS
INTO INFO

www.libis.be